کەرکـــووک و ناوچەکـــانی مـــاددەی ١٤٠: ئەزمووونێـــک بـــۆ یەکێتیـــی و دەنگـــی نەتەوەیەک

18-10-2025

سلێمان مستەفا حەسەن

بەپێـی یاسـای ژمـارە (٤)ی سـاڵی ٢٠٢٣ مـاددەی (٧) یاسـای هەمـواری سـێیەمی یاســـای هەڵبژاردنـــی ئەنجـــوومەنی نـــوێنەران و ئەنجـــوومەنی پارێزگـــا ڕێکنەخراوەکـان لە هەرێمێکـدا، بـۆ دابەشـکردنی کورسـیەکـان کـار بە شـێوازی سانتلیگۆی هەموارکراو دەکرێت بە وەرگرتنی (١.٧).

یەکەم، شێوازی سانتلیگۆی هەموارکراو

شـــێوازی ســـانتلیگۆی هەمـــوارکراو شـــێوازێکی دابەشـــکردنی کورســـیە بە گـــرتنەبەری یەک قۆنـــاغ لە دابەشـــکردنی کورســـیەکـــان و لە سیســـتەمی نـــوێنەرایەتی ڕێژەیـــی پەیـــڕەو دەکرێـــت لەگەڵ پەیڕەوکردنـــی شـــێوازی لیســـتی نیمچەکـــراوە، کە دەنـــگە دروســـتەکانی حیزبەکـــانی پـــێ دەکـــرێتە کورســـی. لە هەنگـاوی یەکەمـدا دەنـگە دروسـتەکانی حیزبەکـان لە بـازنەی هەڵبژاردنـدا دابەشـی (١.٧) دەکرێـت، ئەم کـارە بەردەوام دەبێـت، دەنگـی دروسـتی حیزبەکـان دابەشـی ژمارە تاکەکان دەکرێت (١.٧، ٣، ٥، ٧، ٩، ١١) تا دەرهێنانی تەواوی کورسیەکان.

دووەم، کەرکووک و دابەشبوونی نەتەوەیی

سـەرەڕای دابەشـبوونی نەتەوەیـی لەم شـارەدا، دوای ڕیفرانـدۆم و ١٦ی ئۆکتـۆبەر کەرکووك بە بـارودۆخێکی نـاهەمواردا تێـپەری، بـۆیە کەرکـووک بانـدۆری خـۆی بەسەر تەواوی عێراق و کوردستان و ناوچەکە جێ هێشتووە.

دوای ڕیفرانـدۆم و ١٦ی ئۆکتـۆبەر، بـارودۆخێکی نـوێ هـاتۆتە ئـارا، کـورد لە نـاوچە کوردسـتانییەکانی دەرەوەی ئیـدارەی هەرێـم وەلانراو و خـرایە پەراوێـز، بەڵام لە هەڵبژاردنـی ئەنجـوومەنـی پارێزگاکـانی سـاڵی ٢٠٢٣ جـارێکی تـر دەرفەت دروسـت بـوو کە دەنگـدەرانی کەرکـووک بە هەمـوو پێکهاتەکـانیەوە بچـنە سـەر سـندوقی

دەنگــدان و کۆتــایی بە حــوکمی داســەپاوی بە وەکــالەت بێــنن. بەرئەنجــامی ئەو هەڵبــژاردنە ئەوەی بیــر هێنــاینەوە کە حیــزبە کــوردســتانییەکــان خوێنــدنەوەیان بــۆ شــێوازی ســانتلیگۆی هەمــوارکراوی (١.٧) نەبــوو. بــۆیە گــرنگە ســەرنجی ئەنجامەکانی هەڵبژاردنی ئەنجوومەنی پارێزگاکان بدەینەوە:

ز	حیزب	دەنگ	کورسی
1	کەرکووک ەێز و ئیرادەمانە	157649	5
2	تەحالفی عەرەبی لە کەرکووک	102545	3
3	جەبهەی تورکمانی العراق موەحەد	75166	2
4	ئەلقیادة	61435	2
5	پارتی دیموکراتی کوردستان	52278	1
6	تەحالوف ئەلعروبە	47919	0
7	نەوەی نوێ	25910	0
8	كركوكنا	22701	0
9	تحالف معالم كركوك	6879	0
10	حركة بابليون، مسيحي	1703	1
11	اميــل بطــرس قســطنطين ابــراهيم اغــا، مسيحی	1566	0
12	تحالف اثرا، مسيحی	816	0
13	اسماعيل يحيى عيس دخيل القيسی	754	0
14	ائتلاف حمورابي، مسيحي	519	0

15	الحـــــزب الاشــــــتراكی الـــــــديمقراطی الكوردستانی	397	0
16	التحالف المدنی الديمقراطی	303	0
17	حزب الثقة	246	0
18	كـرم ڕاميـز وسـطين ابلحـد ڕاميـز وسـطين / مسيحی	236	0
19			

ئەگەر بە ووردی سـەرنج بـدەین ژمـارەیەکی یەکجـار زۆر لە دەنگـدەری کـورد بە هەدەر دراوە. بـۆ نمـوونە، نەوەی نـوێ بە ٢٥٩١٠ دەنـگ نەیتـوانی یەک کورسـیش بەدەسـت بهێنێـت. لیسـتی هاوپەیمـانی مەشـخەڵ و سۆسیالسـت ٧٢٧٦ دەنگیـان بەدەسـت هێنـا. بەپێـی ئەو ژمـارانە ڵادنی کەمـی دەنگـی کورسـییەک بەهەدەر درا لە هەڵبژاردنـی ئەنجـوومەنی پارێزگاکـان. لەگەڵ ئەوەی کـورد تـوانی کۆتـایی بە نـادادی و حـوکمڕانی داسـەپاو بکـات و پارێزگـارێکی کـورد بـۆ شـارەکە دابنـێ، بەڵام نـاکۆکی و ناتەبـایی بەردەوامە. ئەوەی ئـێمە دەمانەوێـت باسـی بکەیـن لەم بـابەتە خوێنـدنەوە و بەرەنجـامە بـۆ هەڵبژاردنـی ئەنجـوومەنی نـوێنەران لە پارێزگـای کەرکـووک، ئەویـش بە سـوود وەرگـرتن لە هەڵە و داتـا و ئەنجامەکـانی هەڵبژاردنـی ئەنجوومەنی پارێزگاکانی ساڵی ٢٠٢٣.

بـۆ بەرچـاو ڕوونـی زیـاتر ئەگەر وەک گریمـانە ئەنجامەکـانی هەڵبژاردنـی ٢٠٢٣ی ئەنجـوومەنی پارێزگـای کەرکـووک وەک نمـوونە وەربگـرین و بـۆ دەرهێنـانی ئەنجـامی گریمـانەیی هەڵبژاردنـی ئەنجـوومەنی نـوێنەران ئەنجامەکـان بەم شـێوەی خوارەوە دەبن:

ز	ناوی حیزب	ژمارەی دەنگ	1.7	3	5	7	9	11
1	کەرکووک ەێز و ئیرادەمانە	157,649	92,734.706	52,549.667	31,529.800	22,521.286	17,516.556	14,331.727
2	التحالف العربی فی کرکوك	102,545	60,320.588	34,181.667	20,509.000	14,649.286	11,393.889	9,322.273
3	بەرەی تورکمانی	75,166	44,215.294	25,055.333	15,033.200	10,738.000	8,351.778	6,833.273
4	القيادة	61,435	36,138.235	20,478.333	12,287.000	8,776.429	6,826.111	5,585.000
5	پارتی دیموکراتی کوردستان	52,278	30,751.765	17,426.000	10,455.600	7,468.286	5,808.667	4,752.545
6	تحالف العروبة	47,919	28,187.647	15,973.000	9,583.800	6,845.571	5,324.333	4,356.273
7	نەوی نوێ	25,910	15,241.176	8,636.667	5,182.000	3,701.429	2,878.889	2,355.455
8	کرکوکنا	22,701	13,353.529	7,567.000	4,540.200	3,243.000	2,522.333	2,063.727
9	تحالف معالم کرکوك	6,879	4,046.471	2,293.000	1,375.800	982.714	764.333	625.364
10	حرکة بابليون، مسيحي	1,703	1,001.765	567.667	340.600	243.286	189.222	154.818

11	اميل بطرس قسطنطين ابراهيم اغا، مسيحى	1,566	921.176	522.000	313.200	223.714	174.000	142.364
12	تحالف اثرا، مسيحى	816	480.000	272.000	163.200	116.571	90.667	74.182
13	اسماعيل يحيى عيس دخيل القيسى	754	443.529	251.333	150.800	107.714	83.778	68.545
14	ائتلاف حمورابي، مسيحي	519	305.294	173.000	103.800	74.143	57.667	47.182
15	الحزب الاشتراكى الديمقراطى الكوردستانى	397	233.529	132.333	79.400	56.714	44.111	36.091
16	التحالف المدنى الديمقراطى	303	178.235	101.000	60.600	43.286	33.667	27.545
17	حزب الثقة	246	144.706	82.000	49.200	35.143	27.333	22.364
18	كرم رٍاميز وسطين ابلحد رٍاميز وسطين / مسيحى	236	138.824	78.667	47.200	33.714	26.222	21.455

پارێزگـای کەرکـووک ١٢ کورسـی لەگەڵ یەک کورسـی کۆتـای بـۆ مەسـیحییەکان هەیە. لە پارێزگـای کەرکـووک ئەگەر سـەرنجی دەنگـی حیزبەکـان بـدەین و بە پێـی دابەشـکاری سیسـتەمی سـانتلیگۆی هەمـوارکراوی (١.٧) بەرکەوتەی حیزبەکـان لە ژمـارەی کورسـی بەم شـێوەی خـوارەوە دەبێـت، یەکێتیـی (٤) کورسـی، پـارتی (١) کورسـی، پێکهـاتەی عەرەب (٥) کورسی و تورکمان (٢) کورسی.

بەوردبـوونە لە ئەنجامەکـان دووبـارە هەڵەی حیزبەکانمـان بـۆ ڕوون دەبێـتەوە، لەم هەڵبـژاردنەش کـورد نەیتـوانی خوێنـدنەوەی ورد بـۆ سیسـتەمەکە بکـات، باشـترین بـژاردە بـۆ کـورد ئەوەبـوو بە دوو لیسـت بەشـداری هەڵبـژاردن بکـات بەمەش لانی کەمـی (٦) کورسی مسۆگەر دەکرد.

چی بکرێت لە ئێستادا

لێـرەدا ئەوەی گـرینگە شـرۆڤەی بکەیـن و بڕیـاری لەبـارەیەوە گەڵـدلە بکەیـن ڕاو بۆچـوونی کەسـی نیـیە، لایەنگیری و هەواداری حیزبـی نیـیە، میـزاج و بەرژەوەنـدی کەسـی نیـیە، بەڵکـوو بڕیـار و بەرنجـامی داتاکـان و سیسـتەمەکەیە. ئەو سیسـتەمە پێمـان دەڵێـت ئەو حیزبـانەی پـێگەی جەماوەریـان گەورە نیـیە دەنگـی کـورد دەسـوتێنن، بـۆیە وەک چـۆن لە هەڵبژاردنـی ئەنجـوومەنی پارێزگاکـان دەنگـی نەوەی نـوێ و لیسـتی مەشـخەڵان و سوسیالسـت سـوتا، چـاوەڕێ دەکرێـت لەم هەڵبـژاردنەش بەهەمـان شـێوە دەنگی بەشی زۆری لیستە کوردستانییەکان بسوتێن.

ئەی چـارە؟ دڵنیـام هەموومـان هـاوڕاین حیـزبە کوردسـتانییەکان لە کەرکـووک و نـاوچە دابڕێنراوەکـان خەتابـار و کەمـتەرخەمن، بەڵـدم ناکرێـت ئـێمەی کوردسـتانیان و شـارەزایانی بـواری داتـا و هەڵبـژاردن بەرچـاو ڕوونـی نەدەیـنە دەنگـدەرانی کـورد لە نـاوچە دابڕێنراوەکـان و پێیـان نەڵـێن تکـایە وریـابن و هۆشـیاربن، بـا دەنگتـان نەسـوتێ، تکـایە تکـایە بادەنگـت نرخـی هەبێـت، لەم هەڵبـژاردنە سیسـتەمەکە زۆر غەدارە، لیسـتە بچـووک و مـام ناوەنـدەکان دەنگەکانیـان بەهەدەر دەڕوات. مـن لێـرەدا قەوانـی کـوردایەتی و دڵسـۆزی بە ئێـوە نافرۆشـمەوە، بەڵـدم بە مـاف و ئەرکـی نیشـتمانی خـۆمی

دەزانم بڵێم دەنگدەری ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم تکایە دەرفەتێکی تر بدە بە ئایندەی ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم. بۆیە ئەرکی هەموو دڵسۆزانە بە هەموو چین و توێژەکانەوە لەهەر پلە و پۆستێک بن و سەر بە هەر حیزب ڕێکخراوێک بن، دڵسۆزانە بۆ پرسی کەرکووک و ناوچەکانی سنووری ماددەی ١٤٠ کۆک و یەک دەنگ بن. با هەمووما بەیەکەوە هەوڵ بدەین لەم قۆناغەش پێگەی کورد بەهێز بکەین لە کەرکووک و دیالە و حەمرین و نەینەوا و واسیت و کۆتای کوردی فەیلی لە بەغداد و کۆتای کوردی شەبەک و ئێزدی لە نەینەوا بۆ نوێنەرایەتی و بەشداری لە حوکمڕانی عێراقی فیدراڵ.

پوختەی کەلام

بە بڕوای ئێمە، تا جێبەجێ کردنی ماددەی ١٤٠ لە دەستووری عێراق، هەڵبژاردن لە ناوچەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێمی کوردستان گرینگ وچارەنووساز و ستراتیجیی‌ە، چونکە تەنها ئەنجامەکانی هەڵبژاردن دەتوانن پێگەی کوردستانیان بگەڕێنێتەوە. دەنگ و پێگەش بە کورسی دەپێورێت، واتە گەر کورد 50% دەنگ بێنێت بەڵام ژمارەی کورسیەکانی (50+1) یان نیوەی کورسی‌ی‌ەکانی نەبێت، ئەم ئەنجامە دڵخۆشکەر نابێت. بۆیە جێگای خۆیەتی داوا لەو حیزبە کوردستانی‌یانە بکەین کە دەبنە هۆکاری سوتاندنی دەنگی کوردان، دان بە خۆیانا بنێن و خۆنەویستانە داوا لە دەنگدەرانیان بکەن بەرژەوەندی نەتەوەی پێش بەرژەوەندی حیزبی‌ی بخەن، کاتیش ماوە بۆ ئەو دەست پێشخەریە. هەروەها جێگای خۆیەتی داوا بکەین ئەم پرسە بکرێتە پرسێکی نیشتیمانی‌ی و پرسی هەمووماـن، داوا لە دەنگدەرانی سنووری ناوچە دابڕاوەکان بکەین بەشداری دنگدان بکەن. جێگای خۆیەتی داوا لە تەواوی چین و توێژەکانی هەرێمی کوردستان بکەین دەست بکەن بە هەڵمەتی هەڵبژاردن بۆ هاندانی خوشک برایانمان لە ناوچە دابڕاوەکان بەمەبستی بەشداری کردن لەم هەڵبژاردنە. ئەم هەڵبژاردنە پەیوەندی بە هەر تاکێکی کوردەوە هەیە، ئەم هەڵبژاردنە پرسێکی نیشتیمانی‌ی‌ە و پرسی هەمووانە، با ئەم جارەش دەنگدەران گەورەی خۆیان بنوێن و پرسی نیشتیمان بخەنە سەرووی پرسەکانی تر.

پارێزگا: کەرکوك 2023

	ناوی حیزب	ژمارەی دەنگ	1.7	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21
1	کرکوك قوتنا واراداتنا كه ر كوك هێز و ئیرادەمانە	157,649	92,734.706	52,549.667	31,529.800	22,521.286	17,516.556	14,331.727	12,126.846	10,509.933	9,273.471	8,297.316	7,507.095
2	التحالف العربي في كركوك	102,545	60,320.588	34,181.667	20,509.000	14,649.286	11,393.889	9,322.273	7,888.077	6,836.333	6,032.059	5,397.105	4,883.095
3	جبهة تركمان العراق الموحد	75,166	44,215.294	25,055.333	15,033.200	10,738.000	8,351.778	6,833.273	5,782.000	5,011.067	4,421.529	3,956.105	3,579.333
4	القيادة	61,435	36,138.235	20,478.333	12,287.000	8,776.429	6,826.111	5,585.000	4,725.769	4,095.667	3,613.824	3,233.421	2,925.476
5	الحزب الديمقراطي الكوردستاني	52,278	30,751.765	17,426.000	10,455.600	7,468.286	5,808.667	4,752.545	4,021.385	3,485.200	3,075.176	2,751.474	2,489.429
6	تحالف العروبة	47,919	28,187.647	15,973.000	9,583.800	6,845.571	5,324.333	4,356.273	3,686.077	3,194.600	2,818.765	2,522.053	2,281.857
7	حراك الجيل الجديد	25,910	15,241.176	8,636.667	5,182.000	3,701.429	2,878.889	2,355.455	1,993.077	1,727.333	1,524.118	1,363.684	1,233.810
8	كركوكنا	22,701	13,353.529	7,567.000	4,540.200	3,243.000	2,522.333	2,063.727	1,746.231	1,513.400	1,335.353	1,194.789	1,081.000
9	تحالف معالم كركوك-هاويه يمانى مه شخەڵی کەرکو	6,879	4,046.471	2,293.000	1,375.800	982.714	764.333	625.364	529.154	458.600	404.647	362.053	327.571
10	حركة بابليون / مسيحي	1,703	1,001.765	567.667	340.600	243.286	189.222	154.818	131.000	113.533	100.176	89.632	81.095
11	اميل بطرس قسطنطين ابراهيم اغا / مسيحي	1,566	921.176	522.000	313.200	223.714	174.000	142.364	120.462	104.400	92.118	82.421	74.571
12	تحالف اثرا / مسيحي	816	480.000	272.000	163.200	116.571	90.667	74.182	62.769	54.400	48.000	42.947	38.857
13	اسماعيل يحيى عيس دخيل القيسى	754	443.529	251.333	150.800	107.714	83.778	68.545	58.000	50.267	44.353	39.684	35.905
14	ائتلاف حمورابي / مسيحي	519	305.294	173.000	103.800	74.143	57.667	47.182	39.923	34.600	30.529	27.316	24.714
15	الحزب الاشتراكي الديمقراطي الكوردستاني	397	233.529	132.333	79.400	56.714	44.111	36.091	30.538	26.467	23.353	20.895	18.905
16	التحالف المدني الديمقراطي	303	178.235	101.000	60.600	43.286	33.667	27.545	23.308	20.200	17.824	15.947	14.429
17	حزب الثقة	246	144.706	82.000	49.200	35.143	27.333	22.364	18.923	16.400	14.471	12.947	11.714
18	كرم راميز وسطين ابلحد راميز وسطين / مسيحي	236	138.824	78.667	47.200	33.714	26.222	21.455	18.154	15.733	13.882	12.421	11.238